

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์

ในบทที่ 5 จะนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก บรรณาธิการข่าว และหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับ ได้แก่

1. คุณวันชัย วงศ์มีชัย บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า
2. คุณสุวิรงค์ เอื้อปฏิภาณ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ข่าวสด
3. คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
4. คุณนฤชัย เสกธีระ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์มติชน
5. คุณวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา หัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ในบทนี้ จะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์ และ แนวทางในการป้องกันแก้ไข ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ โดยจะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการบรรยายและพรรณนา ซึ่งจะทำการเสนอตามประเด็นและปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะไว้ ดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ สามารถจัดแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ การขาดความรับผิดชอบอันเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งก็คือ ความผิดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง และ ปัจจัยที่เกิดจากภายนอก ซึ่งได้แก่ การขาดความรับผิดชอบอันเกิดจากแรงกดดัน และ ข้อจำกัดต่าง ๆ รวมถึงการถูกควบคุมจากมาตรการและกลไกต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาและอุปสรรคที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับ สามารถเสนอผลการศึกษาได้ดังนี้

คุณวันชัย วงศ์มีชัย

บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า

จากการสัมภาษณ์คุณวันชัย บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์แนวหน้า คุณวันชัย ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ เกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งก็คือ ความผิดพลาดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ส่วนปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยที่มาจากภายนอก อันได้แก่ แรงกดดันและข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

การทำหน้าที่ในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ส่วนหนึ่งคุณวันชัยมองว่า เป็นความผิดพลาดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ตรงจุดนี้คุณวันชัยยังแยกให้เห็นว่าความผิดพลาดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์หากจะว่าไป เกิดจากสาเหตุหลัก ๆ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเกิดจากการทำไปโดยเจตนา เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนา อันเนื่องมาจากความไม่รู้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลอันเกิดจากการทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ในส่วนนี้คุณวันชัยเห็นว่าเกิดจากการทำไปโดยมีเจตนามุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเรื่องของความเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งในประเด็นนี้คุณวันชัย ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

" เป็นธรรมดาในทุกวงการก็ย่อมที่จะต้องมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ในเรื่องของนักหนังสือพิมพ์ที่เจตนาทำไม่ดีก็เพราะมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง บางคนไปรับเงินรับของรับผลประโยชน์มาก็ต้องมาเขียนข่าวให้และอีกประเภทหนึ่ง คือ เรื่องของความสนิทสนม ซึ่งตรงนี้ การที่ผู้สื่อข่าวไปสนิทสนมอยู่กับคนโน้นคนนั้นก็อาจไปรับข้อมูลจากพวกนี้มาแล้วนำมาเสนอเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็มี "

จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์บางส่วนก็เกิดขึ้นจากการเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว มุ่งหวังผลประโยชน์ตอบแทนโดยขาดสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลอันเกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์ในส่วนนี้ คุณวันชัย เห็นว่า เกิดจากความไม่รู้ของนักหนังสือพิมพ์

" การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งก็เกิดจากความไม่เจตนา ความไม่รู้ อันเนื่องมาจากการที่นักหนังสือพิมพ์บางคนไม่มีพื้นความรู้ที่ดีพอ จุดนี้ก็มีส่วน ความไม่รู้ตรงนี้คือสิ่งที่ไม่เจตนาซึ่งก็มีกันได้ โดยเฉพาะข่าวที่มีเรื่องราวของเทคนิคเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่าย ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวตลาดหุ้น การที่นักหนังสือพิมพ์ไม่มีพื้นความรู้ทางนั้นเพียงพอก็อาจจะไม่สามารถเข้าใจข่าวอย่างชัดเจน พอไม่เข้าใจข่าวอย่างชัดเจนก็มีความผิดพลาดขึ้นได้ เช่น คัพท เทคนิคบางคำ " เงินเพื่อ " " คัชนี่หุ้น " ถ้าไม่มีความรู้ก็จะเสนอไม่ถูก สาเหตุตรงนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งแต่ก็ไม่ทั้งหมด "

นอกจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว คุณวันชัยยังเห็นว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ยังเกิดจากปัจจัยภายนอกด้วย

2. ปัจจัยภายนอก

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์แนวหน้า คุณวันชัย ได้กล่าวถึง ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นและปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ข้อจำกัดทางด้านเวลา

ปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ในเรื่องของการเสนอข่าวผิดพลาด สาเหตุส่วนหนึ่งก็มาจากเรื่องของเวลาที่มีอยู่จำกัด ซึ่งในประเด็นนี้คุณวันชัยได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" งานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่แข่งกับเวลาและมีข้อจำกัดทางด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องเยอะ โอกาสที่จะตรวจสอบให้รอบค่าน ละเอียด ถึ่ถ้วน ไม้มีความผิดพลาดเลยเป็นไปได้ แม้กระทั่งเรื่องของการพิมพ์ตัวอักษรออกมา ปฏิรูปคิดก็ยังมี ซึ่งเรื่องนี้ไม้ได้เกิดจากเจตนาแต่เป็นเพราะความรีบเร่งของเวลาที่มีจำกัด ซึ่งตรงนี้เราก้เข้าใจว่า การปฏิรูปถ้าไม้ดีพอก็ทำให้ข่าวผิดเพี้ยนไปได้ แต่ความผิดพลาดตรงนี้ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและความรีบเร่งในการเสนอข่าว "

จะเห็นได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาดก็เนื่องมาจากข้อจำกัดในด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิต

2.2 แรงกดดันจากการแข่งขันทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์

ในเรื่องของการแข่งขันของธุรกิจหนังสือพิมพ์ คุณวันชัยมองว่า แรงกดดันจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ก็มีส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวในแนวหวือหวา เร้าอารมณ์ ข่าวเรื่องเพศ ความรุนแรง ข่าวไปหวยเป็นจำนวนมากขึ้น แต่ตรงนี้จะเข้าไปเฉพาะในหนังสือพิมพ์ที่เน้นไปในแนวทางที่เสนอข่าวประเภท Sensational อยู่แล้ว ไม้ได้เกิดกับหนังสือพิมพ์ทั้งระบบ ซึ่งตรงจุดนี้ คุณวันชัยได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

" ในปัจจุบันสภาพการแข่งขันของธุรกิจหนังสือพิมพ์มีสูง หนังสือพิมพ์ที่เน้นแนว Sensational ก็จะมีหันมาเน้นข่าวประเภทที่หวือหวา เรื่องเกี่ยวกับอภิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์มากขึ้นไปอีก เพราะข่าวพวกนี้ในระดับพื้นฐานของคนจะสนใจ ซึ่งกลุ่มคนพวกนี้จะมีอยู่เยอะ ข่าวประเภทนี้ขายได้ คนที่ต้องการแสวงหาโชค เขาก็ต้องการเลขเด็ด หนังสือพิมพ์ก็จะเอาจุดนี้มาเป็นตัวขาย แต่หนังสือพิมพ์ที่เน้นสาระ ข่าวหนัก เขาไม้ได้สนใจในจุดนี้ เพราะกลุ่มผู้อ่านของเขาก็

เป็นอีกประเภทหนึ่ง ฉะนั้นการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ที่จะนำไปสู่เรื่องในแนวหวือหวา เรื่องเพศ ความรุนแรงก็จะเข้าไปในเฉพาะกลุ่มของหนังสือพิมพ์ที่มีแนวนโยบายเน้นในด้านนี้โดยตรงมากกว่า อย่างไรก็ตาม หากกระแสสังคมวิพากษ์วิจารณ์มาก ตัวหนังสือพิมพ์ที่เล่นข่าวในแนวนี้ก็คงต้องลดทอนเนื้อหาส่วนนี้ลงไป "

จะเห็นได้ว่า แรงกดดันจากการแข่งขันทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์ ก็มีส่วนทำให้หนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวประเภท Sensational นำเสนอข่าวประเภทหวือหวา เร้าอารมณ์ เรื่องเพศ และความรุนแรง ข่าวเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มากขึ้น ซึ่งการนำเสนอข่าวประเภทนี้มากเกินไปก็ถือเป็นอันตรายต่อผู้อ่าน เพราะเป็นการมอมเมาผู้อ่านทางหนึ่ง และยังไม่สามารถทำหน้าที่ในการยกระดับความรู้ผู้อ่านให้สูงขึ้นอีกด้วย

2.3 แรงกดดันจากผู้โฆษณา

ผู้โฆษณานับได้ว่าเป็นหม้อข้าวหม้อแกงรายใหญ่ของหนังสือพิมพ์ รายได้ของหนังสือพิมพ์ 70 -80 % มาจากผู้โฆษณา หากผู้โฆษณาไม่พอใจหนังสือพิมพ์ ถอนโฆษณาออกไป รายได้ของหนังสือพิมพ์ก็ย่อมหายไปด้วย จากจุดนี้ ในบางครั้งหนังสือพิมพ์อาจจำเป็นต้องบิดเบือนข่าวสารหรือไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้โฆษณา เพื่อไม่ให้กระทบต่อผู้โฆษณา (ชวรัตน์ เชิดชัย , 2521) ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงก็ถือได้ว่า หนังสือพิมพ์มีความบกพร่องในการทำหน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม

จากการสัมภาษณ์คุณวันชัย คุณวันชัยได้กล่าวถึงประเด็นของผู้โฆษณาไว้ว่า

" ในเรื่องของผู้โฆษณา หากถามว่ามีส่วนในการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์บ้างหรือไม่ ตอบตรง ๆ คือ มี แต่ไม่ใช่ทั้งหมด มีหลายระดับ ส่วนหนึ่งก็เป็นเรื่องของความเกรงใจ การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้โฆษณาก็อาจจะไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์รุนแรง ไม่ได้มีน้ำเสียงกระทบกระเทือน แต่ไม่ใช่ที่เราจะบิดเบือนข่าว เราก็เสนอข้อมูลไปตามข้อเท็จจริง แต่ไม่ได้มีน้ำเสียงไปกระทบกระเทือนเขารุนแรง "

จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า แรงกดดันจากผู้โฆษณาที่มีส่วนให้หนังสือพิมพ์ไม่กล้าที่จะไปวิพากษ์วิจารณ์ผู้โฆษณารุนแรง เนื่องจากมีความเกรงใจกันอยู่ในระดับหนึ่ง

2.4 มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการสัมภาษณ์คุณวันชัยในเรื่องที่ว่ากฎหมายสื่อมวลชนเป็นอุปสรรคต่อการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์หรือไม่ คุณวันชัยได้กล่าวถึงประเด็นกฎหมายไว้ว่า

" กฎหมายของเมืองไทยมันมีความไม่ใช้อย่างหนึ่ง คือ ไม่มีความตรงไปตรงมาในการใช้ของคนที่ใช้กฎหมาย จึงเป็นปัญหาในเรื่องความไว้วางใจ คนหนังสือพิมพ์เองก็ไม่ไว้วางใจในหน่วยงานรัฐที่ใช้กฎหมาย เท่าที่ผ่านมา กฎหมายไม่ได้ใช้กับคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน อย่างตรงไปตรงมา ในอดีตกฎหมายที่ใช้คุมสื่อมวลชนในยุคเผด็จการ ไม่ได้นำมาคุมเพราะปัญหาการทำหน้าที่อย่างไม่ถูกต้องของสื่อมวลชน แต่ที่เอากฎหมายมาใช้คุมสื่อมวลชน เป็นเพราะสื่อมวลชนไปขัดผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในขณะนั้น ซึ่งวัฒนธรรมตรงนี้ก็ยังมีอยู่ ฝังอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เฉพาะกฎหมายที่ใช้กับสื่อมวลชน แม้กระทั่งกฎหมายทั่วไปที่ใช้กับประชาชนทั่วไป ใช้กับเศรษฐีอย่างหนึ่ง ใช้กับคนจนก็อีกอย่างหนึ่ง จุดนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้กฎหมายเลือกปฏิบัติ จึงเกิดความหวาดระแวง ข่าวดังของหนังสือพิมพ์หัวสีบางข่าวเราเห็นว่าไม่น่าจะลง ภาพโป๊ล่อแหลมถามว่าผิดกฎหมายไหม ผิดกฎหมาย เพราะทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีงาม ทำให้ผู้รับผิดชอบในการดูแลควบคุมกฎหมายไม่จัดการละ ถ้ายึดตามกฎหมายจริง แต่เรื่องของการเมืองไปวิพากษ์วิจารณ์กลับบอกว่ากระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ตรงจุดนี้จะเห็นว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดูแลควบคุมกฎหมายเลือกใช้กฎหมายไม่เท่าเทียมกัน สื่อมวลชนจึงไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ตรงนั้น แต่ถ้าถามว่าสื่อมวลชนคึกคะนองใหม่ ก็บอกได้ว่า ไม่ใช่เป็นอย่างนั้น สื่อมวลชนก็มีอะไรที่ล่อแหลมเยอะ แต่ตรงนี้ก็มีความยุ่งยากอยู่เหมือนกัน บางครั้งหนังสือพิมพ์ไปเล่นข่าวที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งคนที่เราไปเล่นเขานั้น เป็นคนเลวจริง ๆ แต่คอร์รัปชั่นมันไม่มีใบเสร็จ ถึงเรารู้ว่าเขากินจริง ๆ แต่เราก็ไม่สามารถพิสูจน์ทางกฎหมายได้ เราก็ต้องเอาตัวเองเข้าไปเสี่ยง แต่ถ้าเขาเอาผิดทางกฎหมายกับหนังสือพิมพ์ก็ทำได้ เพราะเราไม่มีหลักฐานมาพิสูจน์ "

ในส่วนของการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์จะมีผลต่อเนื้อหาของหนังสือพิมพ์หรือไม่ คุณวันชัยได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมมีผลแน่นอน ถ้าเขาเข้ามาควบคุมและใช้อำนาจในทางตรงไปตรงมาจริง ๆ ก็ดี ทำให้หนังสือพิมพ์มีความระวังมากขึ้นซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดี แต่จากที่ผ่านมาเป็นแง่ไม่ค่อยมากกว่า เช่น เข้ามาเซนเซอร์ข่าว และการเข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์ของเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะเป็นไปในลักษณะของการรับใช้ผู้มีอำนาจ เห็นได้ชัด ๆ ถ้ามันเข้าข่ายผิดลงรูปไปก็ผิดแต่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก็ไม่ได้ทำอะไร แต่พอเป็นเรื่องทางการเมือง หนังสือพิมพ์ไปล่วงละเมิดเข้าให้ก็ถูกเอาผิดทางกฎหมาย "

จากจุดนี้จะเห็นได้ว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไปในทางที่ไม่ตรงไปตรงมาและเลือกปฏิบัติก็มีส่วนทำให้หนังสือพิมพ์เกิดความหวาดระแวงซึ่งในอดีตยิ่งในยุคเผด็จการ บางครั้งหากเรื่องใดไปกระทบกับผู้มีอำนาจ หนังสือพิมพ์ก็อาจจะไม่กล้าที่จะนำเสนอเพราะผู้มีอำนาจอาจใช้อิทธิพลปิดหนังสือพิมพ์ไปเลยก็ได้ จากการทำหนังสือพิมพ์ไม่กล้าที่จะเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม ตรงนี้ก็ถือได้ว่าหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องมีต่อสังคม

2.5 การตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่านมีน้อยเกินไป

ในเรื่องของการที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไปมีส่วนหรือไม่ทำให้ นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม ในประเด็นนี้คุณวันชัยเห็นว่า มีส่วน โดยได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

"การที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไปก็น่าที่จะมีส่วนทำให้หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อ เพราะถ้าหนังสือพิมพ์ทำไม่ดี แต่ไม่มี *feedback* จากผู้อ่านกลับมา เขาก็อาจไม่รู้ว่า ตรงนั้นมันดีหรือไม่ดี เป็นที่ถูกต้องหรือถูกใจคนอ่านหรือเปล่า เพราะการทำหนังสือพิมพ์ต้องการทำให้คนอ่าน ต้องการให้มีคนซื้อ การทำหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องทางธุรกิจด้วยส่วนหนึ่ง หนังสือพิมพ์ก็ต้องสนใจความรู้สึกของผู้อ่าน หากไม่ดีผู้อ่านที่หวังดีมากก็ต้องปรับปรุงในจุดนั้น คนทำหนังสือพิมพ์แค่ผู้อ่านอยู่แล้ว "

จากประเด็นนี้ก็แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป จะทำให้หนังสือพิมพ์ไม่เห็นข้อบกพร่องของตัวเอง เมื่อไม่เห็นข้อบกพร่อง ก็อาจจะไม่หันมาปรับปรุงตรง

จุดที่บกพร่องให้ดีขึ้น ซึ่งตรงนี้จะเห็นได้ว่า ปัจจัยในด้านการตรวจสอบจากผู้อ่านมีส่วนสำคัญมาก ต่อคุณภาพของหนังสือพิมพ์ หากผู้อ่านให้การตรวจสอบหนังสือพิมพ์มากขึ้น หนังสือพิมพ์ก็จะมีคุณภาพมากขึ้น เพราะคนทำหนังสือพิมพ์ย่อมให้ความสนใจความรู้สึกของผู้อ่านมากเช่นกัน หากไม่มีผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถอยู่ได้

2.6 ความสนใจของผู้อ่าน

ธรรมชาติของมนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็น คิวเหตุนี้ การนำเสนอข่าวเรื่องของชาวบ้าน ข่าวชุมชนนิเวศ ข่าวที่เกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์จึงเป็นสิ่งที่คนสนใจ ในประเด็นเรื่องความสนใจของผู้อ่าน คุณวันชัยได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" ข่าวที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ความรุนแรง ข่าวไปห่วย ข่าวพวกนี้เป็นข่าวที่คนสนใจ โดยเฉพาะคนที่ไม่มีพื้นฐานสนใจเรื่องเรื่องตื้นตื้นเร้าใจ ซึ่งจะไปคนกลุ่มนี้มีเยอะ เขาก็จะให้ความสนใจเรื่องประเภทนี้ หนังสือพิมพ์ที่เน้นการเสนอข่าวแนวนี้ก็ต้องตอบสนองความต้องการของผู้อ่านในกลุ่มนี้ เพราะทำแล้วขายได้ คนสนใจ เรื่องการแสวงหาโชค เลขเด็ด เมื่อคนสนใจซื้อเยอะ ก็ทำให้หนังสือพิมพ์หันมาแข่งขันขายข่าว โดยเอาจุดนี้เป็นตัวขาย "

จากประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้อ่านให้ความสนใจเรื่องประเภทหือหวาเร้าอารมณ์ เรื่องเหนือธรรมชาติ เรื่องส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ ก็มีผลสำคัญทำให้หนังสือพิมพ์ที่เป็นแนวนี้หันมาเล่นข่าวในจุดนี้มากขึ้นเพราะเรื่องประเภทนี้ขายได้ และหากตราบดีที่ผู้อ่านยังให้ความสนใจกับเรื่องประเภทนี้มาก รูปแบบการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แนวนี้ก็จะยังมีอยู่ต่อไป ผู้อ่านถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ หากผู้อ่านต้องการให้หนังสือพิมพ์มีคุณภาพดี ผู้อ่านก็ควรปรับพฤติกรรมการอ่านด้วยเช่นกัน

คุณสุวิวงศ์ เอื้อปฎิภาณ

บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ข่าวสด

จากการสัมภาษณ์คุณสุวิวงศ์ บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด สามารถสรุปได้ว่า คุณสุวิวงศ์มองว่า การขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์เกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยที่มาจากภายนอก

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

การขาดความรับผิดชอบอันเนื่องมาจากความผิดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองนั้น คุณสุวิวงศ์มองว่า เกิดจากการทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์

" ในเรื่องของการทำหน้าที่ผิดพลาดของนักหนังสือพิมพ์ที่ทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็มีอยู่บ่อย แต่ถ้าองค์กรหนังสือพิมพ์แห่งนั้นสร้างระบบที่ทำให้คนมาระดมความคิดเห็นก็จะช่วยให้ข่าวที่จะเสนอไปมีการตรวจสอบมากขึ้น โอกาสที่จะผิดพลาดก็มีน้อยลง "

จะเห็นได้ว่า การทำหน้าที่ในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในบางครั้งก็เกิดมาจากการที่ไม่ได้เจตนาที่ดี ทั้งนี้ก็เป็นเพราะในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์อาจกระทำการต่าง ๆ ลงไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่คิดว่าสิ่งที่ทำไปจะเกิดผลเสียหายตามมา

2. ปัจจัยภายนอก

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ข่าวสด คุณสุวิวงศ์ ได้กล่าวถึง ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นและปัจจัยได้ดังนี้

2.1 เหตุผลทางธุรกิจ (ผลประโยชน์ทางธุรกิจ)

ในประเด็นนี้ คุณสุริวงศ์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า " การที่นักหนังสือพิมพ์บางคนขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะ เรื่องของผลประโยชน์ทางการค้า ต้องการขายข่าว มุ่งการค้ามากเกินไป เน้นที่จะขายข่าวให้ได้ เช่น ข่าวไขห่วย เป็นเรื่องที่ไม่ถูก ผิดจรรยาบรรณ เป็นเรื่องที่มีอมเมาประชาชน แต่ก็ยังมีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่นำเสนอเพียงเพื่อขายข่าวประการเดียว "

จะเห็นได้ว่า จากการที่หนังสือพิมพ์มุ่งหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจมากเกินไป ก็มีผลผลักดันให้ในบางครั้งนักหนังสือพิมพ์ต้องกระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเสนอข่าวที่มีอมเมาประชาชนให้หลงงมงาย

2.2 แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์

ในเรื่องของการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ มีนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การแข่งขันของหนังสือพิมพ์จะทำให้หนังสือพิมพ์หันไปเล่นเรื่องหวือหวาเร้าอารมณ์ เรื่องเพศ ความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งในจุดนี้ คุณสุริวงศ์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" การแข่งขันแบบที่ว่ามันมีอยู่จริง และปัจจุบันก็ยังมีอยู่ ซึ่งยิ่งแข่งก็ยิ่งไปกันใหญ่ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งเก่า ๆ ของวงการ อย่างไรก็ตามในอนาคต เรื่องประเภทนี้น่าจะลดลงไป เพราะข่าวสารพัฒนาไปเยอะแล้ว แต่ช่วงนี้ก็ยังมีอยู่ ที่เห็นชัด ๆ คือ การแข่งกันไขห่วย ก็ต้องยอมรับว่าเรื่องอย่างนี้นั้นยังมีอยู่ เพราะเศรษฐกิจมันตก แต่ผมมองว่า ในอนาคตหนังสือพิมพ์จะแข่งกันเสนอข่าวให้ลึกลับ ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น ถึงแม้ว่าข่าวประเภทหวือหวาเร้าอารมณ์จะยังมีอยู่แต่จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งและจะค่อย ๆ หดหายไป "

ตรงจุดนี้จะเห็นได้ว่า แรงกดดันจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ก็มีส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์บางฉบับไปเล่นเรื่องหวือหวา เร้าอารมณ์ ข่าวไขห่วยมากขึ้น เพราะข่าวประเภทนี้ยังเป็นข่าวที่ขายได้และทำให้ยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์สูงขึ้น

2.3 แรงกดดันจากผู้โฆษณา

ปัญหาจรรยาบรรณของสื่อมวลชนกับผู้โฆษณา โดยเฉพาะในกรณีของปตท. มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่า หนังสือพิมพ์ทำถูกหรือไม่ที่นำเสนอโฆษณาในรูปแบบที่บิดเบือนข้อเท็จจริง และก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ผู้อ่านว่า ข้อความตรงนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยหนังสือพิมพ์ โดยไม่ระบุว่าเป็นพื้นที่โฆษณา ตรงจุดนี้คุณสุริวงค์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

"กรณีที่เกิดขึ้นหนังสือพิมพ์ผิดแน่นอน เพราะหลักการที่ถูกต้องที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วโลก หนังสือพิมพ์ต้องอยู่ข้างฝ่ายที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ฉะนั้น การต่อสู้เรื่องท่อก๊าซเป็นเรื่องที่ชัดเจนอยู่แล้วว่า ปตท. เป็นบริษัทใหญ่ ทุนใหญ่ ถ้าเราศึกษาจริง ๆ จะพบว่า เขาเอาเปรียบกรณีนี้อาจจะถือได้ว่า หนังสือพิมพ์ตกอยู่ภายใต้อำนาจของทุน เพราะว่า หนังสือพิมพ์เองก็รู้ว่าเขาเอาเปรียบ แต่ก็ยังให้ลงโฆษณาในรูปแบบที่บิดเบือน ไม่ได้บอกว่าเป็นพื้นที่โฆษณา ซึ่งตรงนี้อาจจะเป็นเพราะหนังสือพิมพ์กำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจ ก็เหมือนกับจะไม่มีทางเลือก แต่จริง ๆ ไม่ควรทำเช่นนั้น เพราะหนังสือพิมพ์บางฉบับก็ไม่ได้ทำเช่นนั้น ทั้ง ๆ ที่พวกเขาก็ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเหมือนกัน "

จากจุดนี้ แสดงให้เห็นว่า ยิ่งในสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ผู้โฆษณายังมีอำนาจต่อรองกับหนังสือพิมพ์มากขึ้น ซึ่งแรงกดดันจากผู้โฆษณานี้อาจมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเต็มที่และที่ร้ายแรงไปกว่านั้น แรงกดดันของผู้โฆษณาอาจมีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ตกอยู่ภายใต้ทุนของผู้โฆษณาและทำการบิดเบือนข่าวสารให้แก่ผู้โฆษณาก็เป็นไปได้

2.4 การขาดกระบวนการและระบบในการกลั่นกรองตรวจสอบข่าวที่จะออกมา

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในเรื่องของการเสนอข่าวผิดพลาดนับว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมาก ซึ่งสาเหตุของความผิดพลาดในการเสนอข่าวนี้นั้น คุณสุริวงค์มองว่า เกิดจากการขาดระบบในการกลั่นกรองไม่มีการประชุมระดมความคิดเห็น

" การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์บางฉบับบางครั้งการนำเสนอก็ขาดระบบในการกลั่นกรองตรวจสอบข่าว ไม่มีการประชุมระดมความคิดเห็น ซึ่งอาจทำให้การเสนอข่าวมีข้อผิดพลาดหลุดรอดไปได้ "

จะเห็นได้ว่า การที่หนังสือพิมพ์ขาดระบบในการกลั่นกรองตรวจสอบข่าวก่อนที่จะเสนอไป ก็มีโอกาสทำให้นักหนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาดได้ ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาด้านความรับผิดชอบทางจริยธรรมตามมา

คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ

บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

จากการสัมภาษณ์ คุณปราโมทย์ ฝ่ายอุประ บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คุณปราโมทย์ ได้แบ่งสาเหตุของการเกิดปัญหาด้านการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมไว้ว่าเกิดจาก 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเกิดจาก ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เรื่องความไม่รู้อันเนื่องมาจากการขาดพื้นความรู้ที่เพียงพอ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ ข้อจำกัด แรงกดดันต่าง ๆ รวมถึง มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

การทำหน้าที่ในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบอันเกิดจากความผิดพลาดของตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ในทัศนะของคุณปราโมทย์ เห็นว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่นักหนังสือพิมพ์ผู้นั้นไม่มีพื้นความรู้ที่เพียงพอจึงทำให้การเสนอข่าวผิดพลาดได้

" เรื่องบางเรื่องการที่นักหนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาด ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่นักหนังสือพิมพ์คนนั้นขาดพื้นความรู้ที่เพียงพอ ซึ่งปัญหานี้ก็ยังมีอยู่ แต่ในอศิศจะมีมากกว่านี้ ไม่ค่อยมีการรับผิดชอบ เสนอจากวิจรณ์ญาณของตนเอง ซึ่งอาจผิดพลาดได้ แต่เดี๋ยวนี้นักหนังสือพิมพ์พัฒนาขึ้นมา เพราะขั้นตอนการคัดเลือกบุคลากรเดี๋ยวนี้นั้นที่ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถ อย่างน้อยต้องจบปริญญาตรี และปัจจุบันนี้มีสื่อมากมายหลายอย่างเข้ามาตรวจสอบหนังสือพิมพ์ ถ้าเราทำผิดพลาดเราโค่นเล่นงานแน่นอน ประชาชนก็ตรวจสอบเรา เวลา

นี้ใครจะเข้ามาทำงานหนังสือพิมพ์ต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง เพราะมีคนตรวจสอบเราทุกเวลา "

จากประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า การที่นักหนังสือพิมพ์ขาดพื้นฐานความรู้ที่ดีพอมีส่วนทำให้การเสนอข่าวอาจมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ และเป็นปัญหาทางด้านความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมที่ถูกกล่าวถึงจากคนในสังคม

นอกจากความผิดพลาดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์แล้ว คุณปราโมทย์ ยังเห็นว่า การขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ยังเกิดเพราะปัจจัยภายนอกอีกหลายประการ ซึ่งจะนำเสนอต่อไปนี้

2. ปัจจัยภายนอก

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คุณปราโมทย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบต่อของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นและปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยในด้านความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม

หากจะว่าไปแล้ว ปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์เป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากในการที่จะต้องเลือกระหว่างการทำหน้าที่และการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จุดนี้เป็นปัญหาให้ถกเถียงว่าจะเลือกสิ่งไหนจึงจะเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ตอบได้ยาก ในเรื่องของปัญหาทางจริยธรรม คุณปราโมทย์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ยากในการตัดสินใจ ไม่มีบรรทัดฐานที่แน่นอน และเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญอยู่ทุกวัน เรื่องบางเรื่องถือเป็นหน้าที่ที่เราต้องเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม เราก็ต้องคิดว่าเราควรเสนอใหม่ ประชาชนสนใจใหม่ ถ้าสนใจก็เสนอ แต่การเสนอข้อเท็จจริงอาจไปกระทบกับการไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น เรื่องอย่างนี้มันอยู่ที่การตัดสินใจแต่ละกรณี ๆ ไป ปัญหาทางจริยธรรมมันคาบเกี่ยวระหว่างการทำหน้าที่ กับ ผลกระทบที่จะเกิดตามมา เราจะตัดสินใจอันไหน อย่างเช่น ข่าวฆาตกรรม ช่มจีนที่ไทยรัฐถูกโจมตีมาก ว่า การนำเสนอข่าว

อย่างนี้ถูกต้องที่ไหน ถ้าเป็นลูกหลานตัวเองจะรู้สึกอย่างไร ตรงนี้ไทยรัฐมักถูกโจมตี แต่ถ้าถามเราว่าอันนี้มันเป็นข้อเท็จจริงไหม ซึ่งมันก็ใช่และถ้าเราไม่นำเสนอ ก็หมายความว่า คอไปนี้ใครจะข่มขืน น่าขันไปก็ไม่มีใครสนใจสนใจไหม ซึ่งจริง ๆ แล้วเรานำเสนอสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาเพื่อให้สังคมรับรู้ว่ามีสิ่งนี้เกิดขึ้น เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้น คนที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเข้าไปแก้ไข ซึ่งเป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องเสนอข้อเท็จจริงให้สังคมรับรู้ ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นความคาบเกี่ยวในการเลือก "

จากประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ยากในการตัดสินใจที่จะเลือกทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพราะไม่มีบรรทัดฐานตัดสินที่แน่นอน การตัดสินใจขึ้นอยู่กับกรณีแต่ละกรณีไป การตัดสินว่าการกระทำที่นำไปดังกล่าวจะถูกหรือผิดคงเป็นเรื่องที่ยาก เรื่องอย่างนี้คงขึ้นอยู่กับจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อของแต่ละบุคคลมากกว่าว่าจะทำไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อผลประโยชน์ของสังคม

2.2 ข้อจำกัดในเรื่องเวลา

ในการเสนอข่าวผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ คุณปราโมทย์เห็นว่า ส่วนหนึ่งมีผลมาจากความรีบเร่งในการเสนอข่าว เรื่องของเวลา ซึ่งคุณปราโมทย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" ในการนำเสนอข่าวโอกาสที่จะผิดพลาดมีอยู่ตลอดเวลา ทุกวัน คุณอาจจะบอกว่าการจะเสนอข่าวออกไปจะต้องเช็ค ต้องตรวจสอบว่ามันแน่นอนไหม แต่ถ้ามาทำงานในนี้ เวลามันเป็นเครื่องตัดสินด้วย โอกาสที่จะไปยืนยันว่าถูกต้องแน่นอน 100% คงเป็นไปได้ยาก แต่เราอาจที่จะใช้ว่าเป็นอย่างนี้ ๆ โอกาสมันเป็นอย่างนี้ มีคนพูดถึงอ้างอิงถึง มันสามารถตอบปัญหาเหล่านี้ได้อยู่แล้ว คือ ถ้ามันไม่จริง เราลงผิดพลาดมันก็มีกฎหมายที่มาเล่นงานเราได้ด้วย เราเสนอไปเราก็ต้องรับผิดชอบด้วยเช่นกัน แม้ว่าเวลาจะมีขีดจำกัด แต่เราก็ต้องรับผิดชอบ เพราะเมื่อทำไปแล้วคนที่เสียหายเขามีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายกับเราได้ "

จะเห็นได้ว่า ความรีบเร่งในการผลิตและข้อจำกัดในด้านเวลาก็มีส่วนให้หนังสือพิมพ์มีโอกาสที่จะเสนอข่าวผิดพลาดได้ เพราะเวลาในการตรวจสอบมีน้อย งานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องแข่งกับเวลาและมีการแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ฉะนั้นข่าวจึงต้องสด ทันเหตุการณ์ ถ้า

รอที่จะตรวจสอบ บางครั้งข่าวก็ล้าสมัยไปแล้ว ฉบับอื่นอาจนำเสนอไปก่อน ซึ่งก็จะมีผลต่อยอดจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ หากหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวไม่ทันเหตุการณ์

2.3 แรงกดดันจากผู้โฆษณา

ในการทำธุรกิจด้านหนังสือพิมพ์ รายได้ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์มาจากผู้โฆษณา ด้วยเหตุนี้ผู้โฆษณาจึงเป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของหนังสือพิมพ์ หากผู้โฆษณาถอนโฆษณาออกจากหนังสือพิมพ์ รายได้ของหนังสือพิมพ์ก็จะหดหายไปด้วย จากการสัมภาษณ์ ในเรื่องเกี่ยวกับแรงกดดันจากผู้โฆษณา คุณปราโมทย์ เห็นว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์สาขาบางส่วนก็เกิดมาจากแรงกดดันจากผู้โฆษณา

" ในเรื่องของการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์จากผู้โฆษณาหรือบริษัทโฆษณา โอกาสที่จะเข้ามากำหนดนโยบายและแนวนโยบายของหนังสือพิมพ์ก็มีโอกาสเป็นไปได้ แต่จะเป็นไปได้เฉพาะหนังสือพิมพ์เล็ก ๆ ที่เขาต้องกระเสือกกระสนดิ้นรนให้อยู่รอดเพราะยอดขายน้อย คนซื้อน้อย ก็ต้องหาโฆษณามาเลี้ยง เพราะฉะนั้นด้วยเหตุนี้พวกบริษัทโฆษณาหรือ ผู้ที่ลงโฆษณาก็จะมีอิทธิพลว่าพอลงโฆษณาให้ปั๊บ คุณช่วยลงเรื่องนี้ให้หน่อยนะ ปัญหาเรื่องแรงกดดันจากผู้โฆษณาอันนี้ก็มีแต่เกิดกับหนังสือพิมพ์เล็ก ๆ ในส่วนของหนังสือพิมพ์ใหญ่ ๆ ไม่มีสิทธิหรอก ผู้โฆษณาไม่มีทางจะมากำหนดแนวทางหนังสือพิมพ์ได้ "

จากจุดนี้ จะเห็นได้ว่า แรงกดดันจากผู้โฆษณาจะมีอิทธิพลในการกำหนดเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ได้โดยเฉพาะในหนังสือพิมพ์เล็ก ๆ ที่มีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ซึ่งหนังสือพิมพ์พวกนี้ก็ต้องยอมรับเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ซึ่งหากหนังสือพิมพ์ยอมผู้โฆษณา ผลเสียก็จะเกิดแก่สังคม เพราะข่าวสารที่ออกมาจากหนังสือพิมพ์ก็จะถูกบิดเบือน ผู้เสียหาย คือผู้บริโภคในสังคม

2.4 มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

จากการสัมภาษณ์ คุณปราโมทย์ในประเด็นเกี่ยวกับมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมาย คุณปราโมทย์มีความคิดเห็นว่า

"เวลานี้กฎหมายสื่อมวลชนให้สิทธิเสรีภาพมากสำหรับสื่อ มากเหลือเกิน บางครั้งมากเกินไปด้วยซ้ำสำหรับประเทศไทย การที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นเรื่องที่ดี แต่นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรนำเสรีภาพที่ได้นี้ไปใช้จนเกินเลยขอบเขต ทำอะไรก็ได้ เขียนคำใครก็ได้ ตรงนี้น่าเป็นห่วง "

จากประเด็นนี้จะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ดี แต่ นักหนังสือพิมพ์ไม่ควรใช้เสรีภาพที่ได้มาจนเกินเลยขอบเขต หรือนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร เพราะจะเป็นอันตรายอย่างมากต่อสังคม

นอกจากนี้ในเรื่องของการควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คุณปราโมทย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

"เวลานี้รัฐบาลไม่ได้เข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าเป็นในสมัยก่อน ยุคเผด็จการ ถ้าผู้มีอำนาจห้ามเขียนเรื่องนั้นก็เขียนไม่ได้ ถ้าเขียนเขาก็จะปิด คุณต้องอยู่ในกรอบกติกาที่เขากำหนด ไม่ว่าประเทศไหนถ้ามีกฎหมายที่กดหัวหนังสือพิมพ์อยู่ ยังเป็นยุคเผด็จการ ถ้าไปเขียนค่านายท้อ รัฐบาลก็จะเข้ามาจัดการกับหนังสือพิมพ์ แต่ยุคนี้ไม่มีแล้ว รัฐบาลไม่มีอำนาจที่จะปิดหนังสือพิมพ์ "

จากประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไป และเป็น การเข้ามาควบคุมในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควร เข้ามาคุมเพื่อไม่ให้กระทบผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ ตรงนี้จะเป็นอันตรายต่อสังคม เพราะหนังสือพิมพ์จะไม่ได้เป็นปากเสียงให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมและไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงในสังคม เนื่องจากไม่กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจ เพราะอาจถูกสั่งปิดโรงพิมพ์ได้ หากเป็นเช่นนั้นจริง หนังสือพิมพ์ก็ถือได้ว่า ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตาม ยุคนี้มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าแต่ก่อน โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวก็มีน้อยลง

2.5 การตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์ คุณปราโมทย์ ในเรื่องของ การควบคุมหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ คุณปราโมทย์ เห็นว่า การที่สมาคมฯ ไม่มีอำนาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมให้นักหนังสือพิมพ์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด ซึ่งคุณปราโมทย์ กล่าวไว้ว่า

" จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์มันก็เป็นเหมือนอุดมคติ อุดมการณ์ของคนทำหนังสือพิมพ์ แต่ถ้าไม่ทำตามนั้น มันไม่มีบทลงโทษ สมาคมต่าง ๆ มีหน้าที่ว่าจะต้องรักษาจรรยาบรรณ มีแต่หน้าที่พูด แต่ไม่มีหน้าที่จะไปลงโทษ คนทำงานสื่อมวลชนเยอะแยะมากมายเลย ๆ ก็มีไม่น้อย แต่สมาคมฯ ไม่มีอำนาจที่จะไปจัดการใคร จะไปต่อว่าต่อขานใครเราก็ยังไม่รู้ว่าทำได้หรือเปล่า แม้จะมีคนร้องมาแล้ว เราก็ยังไม่รู้เลยว่า เราจะไปจัดการอะไรเขาได้ เราทำได้ก็เพียงบอกเจ้าสังกัดเขาว่า มีคนของคุณทำไม่ใช่ออย่างนี้ ประชาชนร้องมาว่าพฤติกรรมของผู้สื่อข่าวคนนี้ อยู่ฉบับนี้ มีพฤติกรรมอย่างนี้ เมื่อเราไปสอบถามแล้วพบว่าใช่ เราไปลงโทษอะไรไม่ได้ สมาคมฯ ทำได้เพียงแจ้งต้นสังกัดหนังสือพิมพ์นั้นว่า คนของคุณเป็นอย่างนี้ ซึ่งต้นสังกัดจะไปจัดการหรือไม่ ก็เป็นเรื่องของต้นสังกัด ถ้าไม่ดำเนินการเราก็ทำอะไรไม่ได้ ซึ่งเราก็หวังว่า สภาพการหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นมาใหม่ จะเป็นจุดที่สามารถมีหน้าที่และมีอำนาจที่จะลงโทษได้ช่วยหนังสือพิมพ์ไม่เหมือนวิชาชีพอย่างแพทย์ ทนายความ ที่มีแพทยสภา สภาทนายความ ที่คอยตัดสินว่า ถ้าผิดคุณหมอด่าอาชีพนี้ไปเลย หนังสือพิมพ์ไม่ใช่ เพราะคนทำอาชีพนี้ไม่ได้จบอย่างหมออย่างทนายที่ต้องร่ำเรียนมาโดยตรง อาชีพหนังสือพิมพ์จะจบอะไรมาก็ได้ หนังสือพิมพ์ควรมีองค์กรแบบที่ทนาย แบบที่หมอบอก ต้องมีอำนาจเหมือนกัน และคนที่ทำงานหนังสือพิมพ์ต้องเข้ามาเป็นสมาชิกทุกคน จึงจะสามารถควบคุมบรรดาสมาชิกทั้งหลายได้ ปัจจุบันนี้ใครไม่พอใจสมาคมฯ ก็ลาออกได้ บางคนไม่เคยเป็นสมาชิกก็เยอะแยะไป "

ตรงจุดนี้ จะเห็นได้ว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะ การที่จรรยาบรรณไม่มีบทลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด และการที่สมาคมฯ ไม่มีอำนาจในการจัดการลงโทษนักหนังสือพิมพ์ที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์บางคนกระทำการลงไปโดยขาดความรับผิดชอบ เนื่องจากไม่เกรงกลัว เพราะสมาคมฯ ไม่สามารถดำเนินการเอาผิดได้โดยตรง

2.6 ความสนใจของผู้อ่าน

ในเรื่องของการที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเรื่องเพศและความรุนแรงในสังคมมากขึ้น ในความคิดเห็นของคุณปราโมทย์ มองว่า เป็นเพราะคนในสังคมให้ความสนใจ ซึ่งคุณปราโมทย์ได้กล่าวไว้ว่า

" ข่าวพวกนี้เป็นข่าวที่เป็นวิถีชีวิตของคน โดยปกติคนจะมองว่า พวกหนังสือพิมพ์หัวสีเป็นหนังสือพิมพ์ชาวบ้านชอบลงข่าวฆ่ากันตาย หนังสือพิมพ์ดี ๆ หน่อยเป็นหนังสือพิมพ์หัวขาวดำ แต่หนังสือพิมพ์ก็มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าถึงคนอ่าน จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์หัวขาวดำก็ปรับตัวหันมาเสนอเรื่องประเภทนี้เช่นกัน เพราะข่าวพวกนี้คนสนใจ เป็นเรื่องชีวิตใกล้ตัว เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชน มันจะต้องเอามาในจุดนี้ การเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรงก็เป็นการสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงในสังคม เรื่องฆ่ากันตายอย่างกรณีของบุญเลี้ยง เชื่อได้ว่าทุกฉบับก็ต้องเล่น "

จะเห็นได้ว่า ความสนใจของผู้อ่านก็เป็นปัจจัยที่มีส่วนให้หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอเนื้อหาที่สนองความต้องการของผู้อ่านได้ การที่หนังสือพิมพ์มักถูกกล่าวหาว่าชอบนำเสนอแต่ข่าวหวือหวาเร้าอารมณ์ ไร้อารยะ ที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งก็มาจาก ความสนใจของผู้อ่าน หากผู้อ่านไม่สนใจ หนังสือพิมพ์ก็ไม่เสนอ การที่จะไม่ให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวพวกนี้ ผู้อ่านก็ต้องปรับพฤติกรรมในการบริโภคข่าวสารของตนด้วยเช่นกัน

คุณนฤตย์ เสกธีระ

หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์มติชน

จากการสัมภาษณ์คุณนฤตย์ ในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ คุณนฤตย์ มองว่า การขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ เกิดจากปัจจัยใหญ่ ๆ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการกระทำผิดพลาดอันเกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ปัจจัยที่สอง เป็นปัจจัยที่มาจากแรงกดดันภายนอก

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง คุณณฤศย์ มองว่า การทำหน้าที่ในลักษณะที่ขาดความรับผิดชอบดังกล่าว แบ่งต้นเหตุออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเกิดจากการทำไปโดยเจตนา กับ อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนา

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลอันเกิดจากการทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ประเด็นนี้ คุณณฤศย์เห็นว่า เกิดจากการขาดจิตสำนึกรับผิดชอบของคน ๆ นั้น

" เรื่องของการขาดความรับผิดชอบ การไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณนอกจากจะเกิดจากแรงกดดันภายนอกแล้ว ส่วนหนึ่งก็มาจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคล อาจเป็นเพราะความรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรานั้นน้อยลง เรื่องนี้ถ้าจะว่าไปก็เป็นเหตุผลของแต่ละบุคคล "

จะเห็นได้ว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งก็คือ จิตสำนึกรับผิดชอบ หากนักหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับวิจรรณญาณของตนเองมากกว่าที่จะให้ความสำคัญต่อจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ จุดตรงนี้จะจะเป็นอันตรายต่อแวดวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์และสังคมเป็นอย่างมาก การแก้ไขในเรื่องจิตสำนึกนับว่าทำได้ยาก เพราะหากจะแก้ก็ต้องแก้ตั้งแต่พื้นฐานการเลี้ยงดูของครอบครัว การศึกษา ตั้งแต่รากฐานการอบรมเลี้ยงดู

1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลอันเกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์

ประเด็นนี้คุณณฤศย์เห็นว่า การทำหน้าที่ไปโดยขาดความรับผิดชอบบางครั้งก็เกิดมาจากความไม่รู้ เป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักหนังสือพิมพ์

" การทำหน้าที่ผิดพลาดจนก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาด้านความรับผิดชอบ ความผิดอันนี้ส่วนหนึ่งก็เกิดจาก ความไม่รู้ ไม่คิดมาก่อนว่าจะเกิดผลกระทบที่ร้าย

แรงตามมา เป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนที่ทำข่าว แต่ปัญหานี้ ถ้าใช้ระบบของที่ประชุมข่าว มันก็จะช่วยในการตัดสินใจได้เยอะ มันใจได้มาก กรณีที่หลุดออกไปอาจมีบ้างเพราะหลังจากประชุมแล้ว ต่างคนก็ไปทำหน้าที่ของตนเอง ความผิดพลาดตรงนี้อาจหลุดไปได้บ้าง "

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ บางครั้งก็มีส่วนที่เกิดมาจาก ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่คิดว่าทำไปแล้วจะมีผลกระทบเกิดขึ้นตามมา เหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากในการที่จะต้องเลือกระหว่างการทำตามหน้าที่กับการคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

2. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่ไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองแต่เกิดจากแรงกดดัน เหตุผล ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์มติชน คุณณฤศย์ ได้กล่าวถึง ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นและปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ข้อจำกัดทางด้านเวลา

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับสาเหตุของการเสนอข่าวผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ คุณณฤศย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า สาเหตุของปัญหาดังกล่าวมาจากข้อจำกัดทางด้านเวลา

" การที่ข่าวที่เสนอไปมีความผิดพลาดเกิดขึ้น เรื่องของเวลามีส่วนมาก การทำงานของหนังสือพิมพ์ เรื่องของเวลานับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของหนังสือพิมพ์ เวลาที่สั้นอาจทำให้มีเวลาในการตรวจสอบข้อมูลน้อย เมื่อเสนอไปโอกาสที่จะผิดพลาดก็อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะข่าวที่เข้ามาก่อนจะปิดต้นฉบับ มีโอกาสผิดพลาดสูง ตั้งแต่ผิดพลาดในเรื่องการนำเสนอ ผิดพลาดในเรื่องของตัวอักษรในการพิมพ์ "

จะเห็นได้ว่า ข้อจำกัดในด้านเวลาและความรีบเร่งในการผลิตมีส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีโอกาที่จะเสนอข่าวผิดพลาดได้ ซึ่งการเสนอข่าวผิดพลาดนี้ก็ประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาทางด้านความรับผิดชอบทางจริยธรรมที่หนังสือพิมพ์ถูกกล่าวถึง

2.2 การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ ผลประโยชน์ทางการค้า

ในเรื่องของการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ นี้ คุณณฤศย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" การที่นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อ ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ส่วนหนึ่งก็มาจากเรื่องของการแข่งขัน ต้องการขายข่าว มากกว่าคำนึงถึงผลกระทบ ลืมไปว่าทำไปจะกระทบอะไรบ้าง ตรงจุดนี้นักหนังสือพิมพ์บางคนไม่ได้คิดถึง "

จะเห็นได้ว่า การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการขายข่าว ทำให้ในบางครั้งหนังสือพิมพ์อาจเข้าไปก้าวล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่ตกเป็นข่าว ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้หนังสือพิมพ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเป็นปัญหาด้านความรับผิดชอบต่ออีกเรื่องหนึ่งที่นักหนังสือพิมพ์มักจะถูกกล่าวหาอยู่เป็นประจำ

2.3 การตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ในเรื่องของสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ คุณณฤศย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

" การที่สมาคม ฯ ไม่มีอำนาจและมาตรการในการจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวที่จะไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ สมาคม ฯ ไม่มีความเด็ดขาด ทั้ง ๆ ที่บางเรื่องมีความผิดชัดเจนก็ไม่จัดการอย่างเด็ดขาด ส่วนเรื่องที่ถูกเคลมหรือ ทางสมาคม ฯ ก็ควรจะตักเตือนพูดคุยกันไป ซึ่งการที่สมาคม ฯ ไม่สามารถจัดการกับปัญหาเหล่านี้ได้ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะปัญหาวัฒนธรรมของไทย วัฒนธรรมพี่น้อง ความเกรงใจ ประนีประนอม "

จะเห็นได้ว่า การที่สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีอำนาจและมาตรการในการจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักหนังสือพิมพ์ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณไม่เกรงกลัวและกล้าที่จะทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อไป

2.4 มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์คุณณฤศย์ในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมาย คุณณฤศย์ได้กล่าวถึงประเด็นของกฎหมายไว้ว่า

" เท่าที่ผ่านมา กฎหมายที่เข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์จะเป็นกฎหมายที่เข้ามาควบคุมเพื่อไม่ให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวไปกระทบรัฐบาล ซึ่งตรงนี้เป็นกำบังเกินไป แต่ที่ในเรื่องอื่น เช่นเรื่องของเด็ก ข่าวข่มขืน ตรงนี้ผู้รับผิดชอบในการดูแลกฎหมายกลับไม่นำกฎหมายมาใช้ควบคุมเหมือนกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง "

นอกจากนี้การที่นักหนังสือพิมพ์กระทำการไปละเมิดกฎหมาย คุณณฤศย์มองว่า จุดนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่นักหนังสือพิมพ์ไม่รู้กฎหมายและอีกส่วนเกิดจากกฎหมายยังมีช่องโหว่ให้นักหนังสือพิมพ์หาโอกาสละเมิดได้

จะเห็นได้ว่า หากมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ ก็จะให้นักหนังสือพิมพ์หาโอกาสที่จะละเมิดกฎหมายและกระทำการใด ๆ ไปโดยขาดความรับผิดชอบได้

2.5 ความสนใจของผู้อ่าน

ในเรื่องของการที่หนังสือพิมพ์มักจะเสนอข่าวเรื่องเพศ ข่าวข่มขืน ฆาตกรรม อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ ตรงจุดนี้ คุณณฤศย์ มองว่าเป็นเพราะผู้อ่านให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวประเภทนี้ หนังสือพิมพ์จึงต้องสนองความต้องการของผู้อ่าน ข่าวพวกนี้ก็มีคนอ่านอยู่แล้ว

จะเห็นได้ว่า ความสนใจของผู้อ่าน ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ หากผู้อ่านให้ความสนใจในเรื่องหรือหัวเร้าอารมณ์ หนังสือพิมพ์เองก็ต้องทำตามความต้องการของผู้อ่าน จุดนี้เป็นเรื่องที่หลายฝ่ายควรให้ความสนใจ ควรมีการปรับพฤติกรรมกรรมการอ่านและการซื้อของผู้บริโภค เพราะหากคนอ่านยังสนใจเรื่องประเภทนี้อยู่ หนังสือพิมพ์ก็ยังคงต้องเสนอเรื่องประเภทนี้ต่อไป

คุณวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา

หัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

จากการสัมภาษณ์คุณวรวิทย์ หัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ สามารถสรุปได้ว่า คุณวรวิทย์มองว่า การขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ เกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรก มาจาก ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ส่วนปัจจัยที่สอง มาจากปัจจัยภายนอก

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการสัมภาษณ์คุณวรวิทย์ ในเรื่องเกี่ยวกับสาเหตุของการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ คุณวรวิทย์ มองว่า สาเหตุของการขาดความรับผิดชอบดังกล่าวเกิดจาก อัดดา ซึ่งเป็นมิถิลาทิฐิ ซึ่งคุณวรวิทย์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

"เรื่องอัดดา พุดชาก เป็นความคิดส่วนตัวฝังอยู่ลึก ๆ จะแก้ก็ยาก อัดดา คือ ยึดมันตัวเอง เชื่อว่าสิ่งที่เราได้ยินมาถูกต้องที่สุดแล้ว แล้วก็จะไม่ไปหาต่อ เหมือนฟังข้อมูลมาข้างเดียว แล้วไปโจมตีเขา ซึ่งผู้ที่ถูกกล่าวหาที่แม่ หนังสือพิมพ์เขียนข่าวเสนอข่าวไปวันเดียว เขาก็แะแล้ว หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าว 2 ด้าน อย่าไปตัดสินเขา ต้องให้คนอ่านตัดสินเขาเอง เรื่องของอัดดา เป็นมิถิลาทิฐิ ผมจะสอนน้อง ๆ ที่ทำงานว่าอย่ามองคนที่ดีหรือชั่ว ถ้าเกิดมองเขาว่าดีเสียแล้ว เราก็จะไม่เห็นความชั่วของเขาในอนาคต ฉะนั้นการมองคนให้มองทุก ๆ วัน ถ้าวันไหนเขาทำดีก็เสนอว่าเขาทำดี ตรงไปตรงมา คนที่ถูกกล่าวถึงก็ไม่โกรธ แต่ถ้าเขาดีแล้วไปบอกว่าเขาชั่วเขาจะโกรธมาก ยิ่งถ้าเขาเป็นคนชั่วแล้วเราไปเสนอว่าเขาเป็นคนดี เราก็โง่มาก นักหนังสือพิมพ์ต้องรู้จักหาความจริงที่แท้จริงอย่างที่อาจารย์สุภา ศิริमानนท์ ได้เคยกล่าวไว้"

นอกจากเรื่องของอัตราแล้ว คุณวรวิทย์ยังมองว่า การที่นักหนังสือพิมพ์ไม่มีพื้นความรู้ที่ดีพอก็มีส่วนที่ทำให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวผิดพลาด ซึ่งเป็นปัญหาในด้านความรับผิดชอบที่ถูกกล่าวถึงปัญหาหนึ่ง

" การที่นักหนังสือพิมพ์ไม่มีความรู้ที่ดีพอ ก็มีส่วนทำให้การเสนอข่าวผิดพลาดได้ นักข่าวส่วนหนึ่งไปถามอะไรเอะ ๆ เทอะ ๆ รัฐธรรมนูญใหม่ออกมาไปถามโดยไม่มีความรู้ไปถามแล้วก็เป็นการปล่อยไก่ แต่พวกนี้นาน ๆ จะมีสักทีหนึ่ง เคี้ยวนี้ย่อยลง เพราะนักข่าวทำการบ้านมากขึ้น เรื่องความรู้ความสามารถของบุคลากรก็เป็นปัญหายุทธศาสตร์แก้ไม่ได้หรอก มันจะเป็นอย่างนี้อยู่ตลอด แก้ไปเรื่อย ๆ ไม่มีหมด "

จะเห็นได้ว่าการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งเกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เองที่ไม่มีพื้นความรู้ที่ดีพอ นอกจากนี้ยังเกิดจาก อัตรา ยึดมั่นตัวเอง เชื่อในสิ่งที่ตัวเองได้ยินมาโดยไม่สนใจตรวจสอบต่อ ตรงจุดนี้ก็มีส่วนให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการลงไปโดยขาดความรับผิดชอบได้

2. ปัจจัยภายนอก

จากการสัมภาษณ์ คุณวรวิทย์ได้กล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ไว้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นและปัจจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 มาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในประเด็นเรื่องของมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์ คุณวรวิทย์ได้กล่าวไว้ว่า

" หนังสือพิมพ์ควบคุมกันเองมากกว่าที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาคุม ถ้าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาคุม เราก็จะไม่มีอิสระ คนที่มาคุมก็จะเอาเปรียบเรา เราจะใช้อำนาจที่มากกว่ามาคุมเรา เมื่อเขามาคุม เราก็จะไม่มีอิสระไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ผลกระทบก็จะเกิดกับชาวบ้าน ถ้าให้หนักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาคุมหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีสิทธิที่จะไปตรวจสอบเขาได้ ผลเสียก็จะเกิดกับประเทศ "

จะเห็นได้ว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์โดยมีวัตถุประสงค์แอบแฝงแล้วก็จะทำให้หนังสือพิมพ์ไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ถูกปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น หนังสือพิมพ์ก็ถือได้ว่าขาดความรับผิดชอบในการเป็นปากเสียงให้กับประชาชน และยังไม่สามารถทำหน้าที่ในการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้บริหารประเทศได้อีกด้วย

2.2 การตรวจสอบหนังสือพิมพ์จากผู้อ่าน

การที่ผู้อ่านตรวจสอบนักหนังสือพิมพ์น้อยเกินไปก็มีส่วนทำให้นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบได้ เนื่องจากไม่เห็นข้อบกพร่องของตนเอง ในประเด็นเรื่องของการตรวจสอบจากผู้อ่านนี้ คุณวรวิทย์ได้กล่าวไว้ว่า

" จากประสบการณ์ที่ทำหนังสือพิมพ์มา พบว่า สังคมจะเป็นตัวชี้หนังสือพิมพ์มากกว่า หนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นพระเจ้า ถ้าหนังสือพิมพ์ลบบั๊วไหนไม่ดี เจ๊งเลยนะ มันเป็นเรื่องของธุรกิจ หนังสือพิมพ์มีหลักอยู่อย่างว่า ถ้าคุณทำไปแล้วขายได้ ประชาชนยอมรับเชื่อถือก็เหมือนพิมพ์แบงค์ไว้ใช้เอง เพราะถ้าพิมพ์แล้วขายได้ก็มีกำไร แต่ถ้าวันไหนพิมพ์แล้วขายไม่ได้ ประชาชนไม่เชื่อถือก็เหมือนพิมพ์แบงค์ไปเผาไฟ เอาไปโยนใส่กองไฟทุกวัน หนังสือพิมพ์ต้องยืนได้ด้วยตนเอง บนความเชื่อถือของคนอ่าน ถ้ายืนได้แบบนี้หนังสือพิมพ์ก็เป็นอมตะ ผู้อ่านถือได้ว่าสำคัญที่สุดเพราะเขาจะต้องตรวจสอบตัดสินเราทุกวัน "

ตรงจุดนี้ จะเห็นได้ว่า ถ้าผู้อ่านมีการตรวจสอบหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์ก็จะมีการพัฒนาคุณภาพเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากผู้อ่าน เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีการทำงานในระบบธุรกิจ ถ้าไม่มีผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้ ถ้าผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป นักหนังสือพิมพ์ก็จะไม่เห็นจุดบกพร่องของตนเองและก็จะไม่แก้ไขจุดบกพร่องนั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้อ่านจึงนับได้ว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพของนักหนังสือพิมพ์ด้วยทางหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อบ้าง สามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ตามความคิดเห็นของแต่ละบุคคลได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์

คุณวันชัย วงศ์วิชัย บ.ก.ข่าวน.ศ.พ.แนวหน้า	คุณสุวิรงค์ เอื้อปฏิภาณ บ.ก.ข่าวน.ศ.พ.ข่าวสด	คุณปราโมทย์ ฝ้ายอุประ บ.ก.ข่าวการเมืองน.ศ.พ.ไทยรัฐ	คุณฤกษ์ เสกธีระ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งน.ศ.พ.มติชน	คุณวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา หัวหน้าข่าวการเมืองน.ศ.พ.เดลินิวส์
<p>* ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวของนักน.ศ.พ. - ความไม่รู้อันเนื่องมาจากพื้นความรู้ไม่เพียงพอ <p>* ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อจำกัดทางด้านเวลา - แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ - แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา - ปัจจัยในด้านผู้อ่าน ความสนใจของผู้อ่าน และการที่ผู้อ่านตรวจสอบน.ศ.พ.น้อยเกินไป - ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุม น.ศ.พ. จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุม น.ศ.พ. มากเกินไปและเลือกปฏิบัติ 	<p>* ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักน.ศ.พ. <p>* ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ขาดข่าว - แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ - แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา - การขาดระบบและกระบวนการในการกลั่นกรองตรวจสอบข่าวที่จะออกมา 	<p>* ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความไม่รู้อันเนื่องมาจากพื้นความรู้ไม่เพียงพอ <p>* ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อจำกัดทางด้านเวลา - ปัจจัยในด้านความคลั่งไคล้ของปัญหาจริยธรรมของ น.ศ.พ. - แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา - สมาคมผู้ประกอบวิชาชีพ น.ศ.พ. ไม่มีอำนาจและมาตรการจัดการกับนักน.ศ.พ. ที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ - ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุม น.ศ.พ. จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุม น.ศ.พ. มากเกินไปและเลือกปฏิบัติ - ความสนใจของผู้อ่าน 	<p>* ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การขาดจิตสำนึกรับผิดชอบของนักน.ศ.พ. - ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักน.ศ.พ. <p>* ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อจำกัดทางด้านเวลา - มาตรการและกลไกในการควบคุม น.ศ.พ. จากกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ - ความสนใจของผู้อ่าน - การแข่งขันของหนังสือพิมพ์ - ผลประโยชน์ทางการค้า 	<p>* ปัจจัยส่วนบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความไม่รู้อันเนื่องมาจากพื้นความรู้ไม่เพียงพอ - ชัดตา <p>* ปัจจัยภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้อ่านตรวจสอบ น.ศ.พ. น้อยเกินไป - ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุม น.ศ.พ. จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุม น.ศ.พ. มากเกินไป

สรุปผลการสัมภาษณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ แบ่งได้กว้าง ๆ 2 ปัจจัยหลัก

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ปัจจัยที่เกิดจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง
- 2) ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่ไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง แต่เกิดจากแรงกดดัน เหตุผล ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ รวมถึงการถูกควบคุมจากมาตรการและกลไกต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้นักหนังสือพิมพ์ต้องกระทำการใด ๆ ไปโดยขาดความรับผิดชอบ เนื่องจากแรงกดดันและข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากความผิดพลาดจากตัวนักหนังสือพิมพ์เอง ซึ่งความผิดพลาดดังกล่าว หากจะแบ่งโดยอาศัยเจตนา ก็จะแบ่งได้ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์ ลักษณะที่สอง คือ ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์

1.1 ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำไปโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งเกิดจาก การมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตัว รวมถึงการขาดสำนึกรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ของสาธารณะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าการกระทำผิดโดยเจตนาของนักหนังสือพิมพ์ที่ต้องการให้มีความผิดพลาดเกิดขึ้นเป็นการกระทำผิดที่มุ่งหวังผลประโยชน์ ผลตอบแทน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลักโดยไม่คำนึงถึงหน้าที่ที่ต้องรับใช้สาธารณะ

1.2 ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนาของนักหนังสือพิมพ์

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์บางครั้งเกิดจากการทำไปโดยไม่เจตนา ซึ่งความผิดพลาดที่เกิดจากตัวนักหนังสือพิมพ์ในส่วนที่ไม่ได้เจตนาได้แก่ ความผิดพลาดที่ทำไปเพราะความไม่รู้อันเนื่องมาจากไม่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่ดีพอ การทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่คิดว่าจะเกิดผลที่เลวร้ายตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่หลงไปโดยไม่ได้เจตนาที่จะให้เกิดความผิดพลาดขึ้น

นอกจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับยังเห็นว่า การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ยังเกิดมาจากปัจจัยภายนอกอีกด้วย

2 ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก ในที่นี้ได้แก่ ข้อจำกัด และแรงกดดันต่าง ๆ ที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญ รวมถึงการถูกควบคุมจากมาตรการและกลไกต่าง ๆ

2.1 ปัจจัยอันเกิดจากธรรมชาติของการดำเนินงานหนังสือพิมพ์(ข้อจำกัดทางด้านเวลา)

เนื่องจากธรรมชาติของงานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่ต้องแข่งกับเวลา เนื้อหาข่าวที่เสนอไปต้องมีความสด ใหม่ ทันเหตุการณ์ จากความรีบเร่งนี้เอง ทำให้ในบางครั้งการเสนอข่าวออกไปเกิดความผิดพลาด เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านเวลา โอกาสที่จะมีเวลาในการตรวจสอบให้ถี่ถ้วนก่อนนำเสนอมีน้อย เนื่องจากหนังสือพิมพ์ต้องแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ถ้ารอที่จะตรวจสอบก็อาจไม่ทันการณ์ ยิ่งถ้าเป็นข่าวด่วนที่เข้ามาช่วงปิดต้นฉบับ ซึ่งมีโอกาสผิดพลาดสูง ซึ่งข่าวด่วนประเภทนี้จะไม่เสนอก็ทำไม่ได้ เพราะสื่ออื่น ๆ เสนอไปแล้ว และด้วยเหตุที่ เวลาในการทำงานมีจำกัด ทำให้ในบางครั้งการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์อาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้

2.2 ปัจจัยในด้านเป้าหมายในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์

ในการทำธุรกิจหนังสือพิมพ์ นอกจากจะต้องมีเป้าหมายในการรับใช้สังคมแล้ว การที่หนังสือพิมพ์มีความเป็นธุรกิจเอกชน จึงทำให้หนังสือพิมพ์ต้องมีการแข่งขัน หाराยได้ ถ้าไร เพื่อ

ให้ธุรกิจดำเนินอยู่ได้ เรื่องของผลประโยชน์ทางการค้า (กำไร) จึงเป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องแสวงหาเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอด

จากการที่ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ ทำให้หลายต่อหลายครั้งที่การทำงานของนักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญกับปัญหาและแรงกดดันทางธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแรงกดดันเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์บางครั้งออกมาในรูปแบบที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม รวมถึงบิดเบือนความเป็นจริง ซึ่งแรงกดดันทางธุรกิจที่นักหนังสือพิมพ์ต้องเผชิญได้แก่

2.2.1 แรงกดดันทางธุรกิจจากการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ ซึ่งแรง

กดดันนี้มีส่วนให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในบางครั้งออกมาในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม มีการลวงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เสนอข่าวและภาพที่ล่อแหลม ข่าวนิทรินฤทธิปาฏิหาริย์ เป็นการขายข่าวเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าขององค์กร ซึ่งการแข่งขันกันนำเสนอเรื่องเหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน กลับทำให้เกิดความเสื่อมทราม ความงมงายในจิตใจผู้อ่าน และหนังสือพิมพ์ยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการยกระดับความรู้ของผู้อ่านให้สูงขึ้น กลับทำให้ผู้อ่านงมงายในสิ่งที่ไร้สาระ ไม่เป็นประโยชน์

2.2.2 แรงกดดันทางธุรกิจจากผู้โฆษณา ในเรื่องของแรงกดดันของผู้

โฆษณา หากนักหนังสือพิมพ์ตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากผู้โฆษณามากก็จะมีส่วนทำให้การเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์มีโอกาสบิดเบือนความเป็นจริงหรืออาจมีการปกปิดหรือระงับข่าวสารข้อเท็จจริงบางอย่างที่จะไปกระทบต่อผู้โฆษณาได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงก็กล่าวได้ว่า นักหนังสือพิมพ์กระทำการไปโดยขาดความรับผิดชอบ ไม่เสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม

จะเห็นได้ว่า แรงกดดันทั้ง 2 ประการนี้ เป็นแรงกดดันทางธุรกิจที่นักหนังสือพิมพ์ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ หากนักหนังสือพิมพ์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลและแรงกดดันของผลประโยชน์ทางธุรกิจเหล่านี้มากเกินไป ก็จะมีผลให้นักหนังสือพิมพ์กระทำการลงไปโดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคมได้

2.3 ปัจจัยในด้านมาตรการและกลไกในการควบคุมหนังสือพิมพ์จากกฎหมายและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ในส่วนนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง เข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไปและเข้ามาควบคุมด้วยวัตถุประสงค์ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายตัวเอง จากบทเรียนที่ผ่านมาในอดีต หากเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมืองมีอำนาจในมือมากและใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกไม่ควรเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง เมื่อนั้นหนังสือพิมพ์ก็จะไม่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะออกกฎหมายมากดหัวหนังสือพิมพ์ปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น หากไม่ปฏิบัติตามก็มีโทษขั้นร้ายแรงถึงขั้นปิดโรงพิมพ์ ซึ่งหากหนังสือพิมพ์ไม่ได้เป็นปากเป็นเสียงและทำหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาลแล้วก็ถือว่า หนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

ในส่วนของกฎหมายและผู้ใช้กฎหมาย จะเห็นว่า กฎหมายของไทยใช้กับคนทุกคน เรื่องทุกอย่างไม่เท่าเทียมกัน มีการเลือกปฏิบัติ เช่น การลงภาพล้อแหลมไม่ถูกดำเนินการ แต่หากลงข่าววิพากษ์วิจารณ์การทำงานของบุคคลในวงการการเมืองหรือเรื่องทางการเมืองจะถูกหาว่าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวความกระทบกระเทือนความมั่นคงของรัฐ นอกจากนี้แล้วกฎหมายที่ใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพ กฎหมายยังมีช่องโหว่

จากที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นได้ว่า หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาควบคุมการทำงานของหนังสือพิมพ์มากเกินไปและเข้ามาควบคุมในทางที่ไม่โปร่งใสด้วยแล้ว ก็จะมีผลต่อหนังสือพิมพ์มาก หนังสือพิมพ์จะขาดอิสระในการแสดงความคิดเห็น ถ้านักหนังสือพิมพ์ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นและเป็นปากเสียงให้แก่ผู้ด้อยโอกาสได้แล้ว ก็ถือได้ว่า นักหนังสือพิมพ์ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ในส่วนของกฎหมายสื่อมวลชน หากกฎหมายที่ใช้ควบคุมหนังสือพิมพ์ไม่มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีช่องโหว่ ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักหนังสือพิมพ์บางคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมมีโอกาสละเมิดกฎหมายได้

2.4 ปัจจัยในด้านการตรวจสอบควบคุมหนังสือพิมพ์จากสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์

การขาดความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์รวมถึงการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์บางคน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการที่สมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไม่มีอำนาจและมาตรการเด็ดขาดในการจัดการกับนักหนังสือพิมพ์ที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณ นอกจากนี้การที่จรรยาบรรณไม่มีบทลงโทษผู้กระทำผิดก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่เกรงกลัวหากไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ เพราะไม่มีองค์กรหรือสมาคม ใดจัดการลงโทษได้

2.5 ปัจจัยในด้านระบบและกระบวนการในการตรวจสอบข่าว

การเสนอข่าวผิดพลาดของนักหนังสือพิมพ์ สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่หนังสือพิมพ์ขาดระบบและกระบวนการในการกลั่นกรองข่าวสารก่อนที่จะนำเสนอ ซึ่งหากข่าวสารไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน ก็มีโอกาasเป็นไปได้อย่างสูงว่า การเสนอข่าวอาจจะมีผิดพลาดได้ ซึ่งจะนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมอันเนื่องมาจากการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ต่อไป

2.6 ปัจจัยในด้านผู้อ่าน

การขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์อันเนื่องมาจากปัจจัยในด้านผู้อ่านนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น คือ การที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป และ เรื่องของความสนใจของผู้อ่าน

2.6.1 ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไป

จากการที่ผู้อ่านตรวจสอบหนังสือพิมพ์น้อยเกินไปก็ทำให้นักหนังสือพิมพ์ไม่เห็นข้อบกพร่องของตัวเอง เมื่อไม่เห็นในจุดนั้น ก็ไม่นำมาปรับปรุง ซึ่งก็จะกลายเป็นปัญหาทางจริยธรรมต่อไปเรื่อย ๆ

2.6.2 ความสนใจของผู้อ่าน

สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้หนังสือพิมพ์มักนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ข่าวเรื่องเพศ ความรุนแรง อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ก็คือ ความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งดูได้จากยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์ เมื่อผู้อ่านสนใจเรื่องเหล่านี้ หนังสือพิมพ์ก็ต้องสนองความต้องการของผู้อ่าน เมื่อเป็นเช่นนี้ เรื่องประเภทนี้ก็จะมิอยู่ไปเรื่อย ๆ ซึ่งการนำเสนอเรื่องเหล่านี้จะก่อให้เกิดเป็นความผิดของหนังสือพิมพ์ทั้งหมดย่อมไม่ได้ เพราะถ้าผู้อ่านไม่สนใจ ก็ไม่ซื้อ เมื่อไม่ซื้อหนังสือพิมพ์ก็ต้องเลิกเล่น แต่จากการที่ผู้อ่านให้ความสนใจซื้อ ตัวนักหนังสือพิมพ์เองก็ต้องสนองความต้องการของผู้อ่านในจุดนี้ด้วยเช่นกัน

2.7 ปัจจัยในด้านความคลุมเครือของปัญหาทางจริยธรรม

จากการที่ปัญหาทางจริยธรรมเป็นเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจและไม่มีบรรทัดฐานในการตัดสินใจที่แน่นอน ก็ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งการจะตัดสินใจว่า การกระทำความผิดเป็นเรื่องที่ถูกหรือผิดก็เป็นเรื่องที่ยาก ไม่มีบรรทัดฐานในการตัดสินใจที่แน่นอน การเสนอข่าวที่ไปล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แม้จะมีผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว แต่หากนักหนังสือพิมพ์ไม่เสนอก็อาจถูกกล่าวหาว่าไม่ได้ทำหน้าที่ในการเสนอข้อเท็จจริงสู่สังคม จะเห็นได้ว่า ปัญหาทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์มีความคาบเกี่ยวอยู่ระหว่างการทำตามหน้าที่กับการคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งการจะตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเรื่องที่ยาก เลือกทำไปทางหนึ่งอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์อีกทางหนึ่งก็เป็นไปได้ ซึ่งจุดนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของนักหนังสือพิมพ์แต่ละบุคคลว่าจะทำไปเพื่อผลประโยชน์ของตน ขององค์กร หรือ ทำเพื่อสาธารณะ

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

4. คุณณฤตย์ เสกธีระ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์มติชน

" แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ต้องเริ่มตั้งแต่พื้นฐานการศึกษา ระบบการศึกษาต้องให้เด็กที่จบออกมามีความคิดอ่าน มีวุฒิภาวะ มีความพร้อมในการทำงาน กล่าวเผชิญกับความเป็นจริง มีคุณธรรมในใจโดยอยู่บนความเป็นจริงให้มากที่สุด ในส่วนของกระบวนการรับคน ต้องกวดขันในเรื่องของการคัดเลือกด้านพฤติกรรม ด้านกระบวนการคิดเบื้องต้น คัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานให้มาก ในด้านกระบวนการทำงาน หลังจากเข้ามาแล้วก็ต้องกำหนดให้ทราบถึงความสำคัญของการมีจิตสำนึกในการเป็นนักหนังสือพิมพ์ การที่จะไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนโดยที่เขาไม่ได้ทำอะไรเลย ในส่วนของกระบวนการคัดออก ต้องรวดเร็วชัดเจนและเห็นผล นอกจากนี้ในส่วนของผู้อ่านก็ควรมีการตรวจสอบหนังสือพิมพ์ ในเรื่องของการป้องกันการรับของขวัญของนักข่าว นโยบายของมติชนให้ออกอย่างเดียว ไม่มีการรับของขวัญ ถ้ารับมาโดยไม่ตั้งใจก็ต้องบอกหัวหน้าข่าว ชี้แจงให้รู้ เป็นพื้นฐานของผู้สื่อข่าวทุกคนในที่นี้ให้รู้ว่าเมื่อคุณปฏิเสธไม่ได้ให้มาที่นี่ เราหาทางปฏิเสธให้ได้ กรณีการรับของขวัญของนักข่าวที่นี้ก็เคยมีและไล่ออกไปแล้ว "

5. คุณรววิทย์ ศรีอนันต์รักษา หัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

" การจะแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ ได้ ขึ้นอยู่กับ ผู้บริโภค ผู้อ่าน สำคัญที่สุดผู้บริโภคต้องเข้มแข็ง ต้องตื่นตัว หันมาบริโภคสื่อที่ดี คู่ด้วยเหตุด้วยผล ในส่วนเรื่องปัญหาการรับของขวัญของนักข่าว โทษมีอย่างเดียวไล่ออก ไล่ออกมาเยอะแล้วด้วย "

จากการสัมภาษณ์ บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ชื่อฉบับ พบว่า แนวทางที่บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เห็นว่าจะแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ได้ คือ การตรวจสอบจากผู้อ่าน ผู้อ่านนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยในการป้องกันแก้ไขปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักหนังสือพิมพ์ได้ ถ้านักหนังสือพิมพ์ทำไม่ดี ผู้อ่านต้องมีการตรวจสอบ ถ้ายังไม่ดีไม่มีการปรับปรุงก็ไม่ต้องซื้อ เมื่อผู้อ่านไม่ซื้อหนังสือพิมพ์เองก็อยู่ไม่ได้ จุดสำคัญคือ ผู้อ่านจะต้องมีความเข้มแข็ง

นอกจากการตรวจสอบจากผู้อ่านแล้ว ในส่วนขององค์กรหนังสือพิมพ์เองก็จะต้องมีมาตรการในการคัดเลือกบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน การทำงานควรมีรายได้และสวัสดิการที่เพียงพอ นอกจากนี้องค์กรควรจะมีการตรวจสอบการทำงานและพฤติกรรมของนักข่าวตลอดเวลา ถ้าพบว่าไม่ซื่อสัตย์สุจริตก็ต้องคัดออกโดยทันที